

ЕТИКА

Тема 1. ВСТУП ДО ЕТИКИ. ЕТИКА ЯК НАУКА

План

1. Предмет етики.
2. Основні етапи розвитку етичних знань (для самостійного вивчення).

I. У сучасних посібниках етика визначається як наука, в якій осмислюються і систематизуються історичні форми моралі, формуються етичні теорії, що пояснюють природу, функції моралі, закономірності її розвитку. Слово “етика” для позначення особливої гілки філософського знання вперше застосував Аристотель, тобто історія етики почалася 24 століття тому. В історії етичної думки є чимало цікавих сторінок, але це не наука – ретро, оскільки вічні моральні проблеми ніколи не втрачають актуальності. Розглянемо парадоксальну ситуацію. З одного боку, наше суспільство переживає кризу, духовні цінності девальвуються, розмови “про мораль” викликають скепсис і недовіру. З іншого боку, за будь-яких історичних умов, навіть у найтрагічніші періоди свого життя, люди відчувають потребу в піднесених ціннісних орієнтирах та ідеалах.

Ознайомившись з літературою (навчальний посібник “Етика” за ред. В. Лозового, розділ I), дайте відповіді на такі питання: Чому Аристотель звернувся до етичної проблематики у своїй творчості? Що зв’язує філософію та етику? Визначте структуру етики. Які функції виконує етика? Які науки також вивчають мораль? Як етика взаємодіє з ними? Назвіть основні завдання етики у сучасних умовах.

II. Історія етичної думки налічує 24 століття свого існування. Хронологічно та змістовно історія етики відповідає основним етапам розвитку історії світової філософії. Розгляньте вузлові моменти цієї історії за допомогою посібника “Етика” за ред. В. Лозового (розділ II) та підручника “Етика” А. Гусейнова та Р. Апресяна (розділ I).

Охарактеризуйте основні аспекти морально-етичних вчень: Конфуція (жень – людяність, лі – ритуал, вень – вихованість, цзюнь-цзи – шляхетна людина); Будди (серединний шлях, чотири благородні істини, самовдосконалення завдяки самозреченню); Мойсея (десять заповідей, особливості Декалогу як нормативної програми, ідея обраного народу та справедливості); Ісуса Христа (блага звістка, закон любові, від справедливості до милосердя); Мухаммеда (істинна віра та останній суд, настанови правовірного мусульманина, своєрідність етики

Корана); Сократа (добродесні знання, етичний раціоналізм); Епікура (щастя як безтурботність, свобода від страждань, страхів, соціуму); І. Канта (абсолютна мораль і добра воля, категоричний імператив, обов'язок, постулати практичного розуму); Дж.С. Мілля (принцип найбільшого щастя, користь і добродесність, рівні моральності, засади вибору й оцінки); Фр. Ніцше (мораль рабів, надмораль надлюдини); Л. Толстого (смісл життя, закон любові, ненасилля як закон); А. Швейцера (етика як основа культури, етика і містика).

Зверніть увагу, що різні етичні вчення та програми мають 3 спільні риси: 1) мораль розглядається як втілення добра, сформульоване в золотому правилі моральності; 2) мораль є абсолютним пріоритетом, що задає порядок людського блага; 3) реалізація моралі залежить від волі людини.

Література

1. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2001.
 2. Гусейнов А.А., Апресян Р.Г. Этика. – М., 1988.
 3. Гусейнов А., Иррлитц Г. Краткая история этики. – М., 1987.
 4. Иванов В.Г. История этики Древнего мира. – Л., 1980.
 5. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навч. посібник. – К., 1996.
-